

Sundhed for alle er stadig mere en ambition end virkelighed. Som en førende virksomhed inden for diabetesbehandling mener vi, at vi kan bidrage til at hjælpe mennesker med diabetes verden over og skabe bedre adgang til sundhed.

I denne serie af hæfter præsenterer vi nogle af de væsentlige emner, som Novo Nordisk beskæftiger sig med som farmaceutisk virksomhed, som en verdensomspændende forretning, som samfundsborger og som arbejdsgiver.

Find mere information og en liste over andre publikationer på www.novonordisk.com/sustainability

Novo Nordisk A/S
Novo Allé
2880 Bagsværd

Tlf. 4444 8888
Fax 4442 8980

www.novonordisk.com

Bæredygtighedsrapport 2002 – kort fortalt

Bæredygtig udvikling handler om at bevare vores Jord og forbedre livskvaliteten for dens nuværende og fremtidige beboere. Det fortolker vi som den tredobbelte bundlinje. Vi bygger vores virksomhed på denne tankegang: Vi skal være økonomisk rentable, miljømæssigt forsvarlige og socialt ansvarlige.

Vi må handle nu!

Mange af os har en vision om en mere bæredygtig fremtid, der bygger på tillid, gennemsigtighed, fælles værdier og partnerskaber. Virksomheder kan bidrage til at realisere denne vision. Vi kan skabe velstand, der igen kan give større livskvalitet, uden at det sker på bekostning af vores Jord. Virksomheder kan bruge deres samlede kreativitet og ekspertise til at være med til at mindske social uretfærdighed og ulighed. I Novo Nordisk har vi fokus på to ting: Vi vil gøre en forskel, og vi vil drive en rentabel og levedygtig virksomhed.

I vores vision om bæredygtighed hænger virksomhedens værdier sammen med det personlige engagement. Over for verdens store sociale og miljømæssige udfordringer må vi hver især træde ind på arenaen. Vi skal ikke bare klare os godt – vi skal gøre godt. Det kræver en langsigtet indsats og en vilje til at investere i fremtiden.

Som virksomhed prøver vi at bremse den epidemiske vækst i diabetes. I vores stræben efter at skabe en bedre sundhedsbehandling tror vi på, at vi her kan gøre en ganske betydelig forskel.

Vi tror på, at det er muligt at afveje forretningshensyn med det, vores interessenter ønsker at opnå. I Novo Nordisk har vi valgt at kalde det den tredobbelte bundlinje – social og miljømæssig ansvarlighed og økonomisk rentabilitet. Den næste udfordring bliver helt at forankre denne tilgang i måden, vi driver virksomhed på. Vi ved, at dette er lettere sagt end gjort, men vi har sat kursen, og vi handler!

A handwritten signature in black ink that reads 'Lars R. Sørensen'.

Lars Rebieen Sørensen
Administrerende direktør

Målet er gennemsigtighed

Find mere information om rapporteringsstandarder og -principper, uafhængige assurance-udtalelser og krydsreferencer til GRI-retningslinjerne i internetversionen af rapporten på www.novonordisk.com/sustainability

Dette hæfte er et resumé af *Bæredygtighedsrapporten 2002*, som gør rede for Novo Nordisks præstation i forhold til mål, strategier, aktiviteter og nye mål for sociale, miljømæssige, etiske og samfundsøkonomiske spørgsmål, som har betydning for virksomhedens fremtidige forretning. Vi har udarbejdet rapporten i overensstemmelse med Global Reporting Initiative's (GRI) *2002 Sustainability Reporting Guidelines* og AA1000 Framework. For at sikre, at alle informationer er fyldestgørende, korrekte og relevante, har vi fået alle data verificeret i henhold til AA1000 Assurance Standard. Tilsammen udgør disse internationale rammer for rapportering et nyttigt værktøj til at identificere, evaluere og præsentere væsentlige temaer til denne rapport. Endvidere har Novo Nordisk forpligtet sig i henhold til ICC's Charter for Bæredygtig Udvikling og FN's Global Compact.

Som global lægemiddelvirksomhed er Novo Nordisk aktiv på flere fronter for at fremme bæredygtig udvikling. Alle disse indsatsområder er forankret i virksomhedens ramme for god selskabsledelse. Rapporten tilstræber at dække organisationens 'fodspor' med hensyn til sociale, miljømæssige og økonomiske konsekvenser for samfundet. Således rapporterer vi om vores præstation i forhold til mål, milepæle og væsentlige emner. Rapporten dækker ikke samtlige vores aktiviteter.

Novo Nordisk kort fortalt

Novo Nordisk er en fokuseret healthcare-virksomhed. Med en markedsandel på 47% målt i volumen og den bredeste portefølje af diabetesprodukter med de mest avancerede insulindoseringsystemer er vi global markedsleder inden for diabetesbehandling.

Diabetesbehandling udgør 70% af omsætningen. På verdensplan ligger vores markedsandel målt i værdi på 7% i USA, 34% i Europa og 25% i Japan. Desuden er Novo Nordisk førende med produkter til behandling af blødersygdomme samt væksthormon- og klimakteriepræparater.

Vores produktion er baseret på bioteknologi, og vores lægemidler fremstilles ved gæring og ved brug af genetisk modificerede mikroorganismer.

Novo Nordisk er Danmarks 12. største virksomhed målt på omsætning og nummer to målt på indtjening. Med en nettoomsætning i 2002 på 25 mia. kr. og et overskud på 4 mia. kr. kan vi måle os med førende globale lægemiddelvirksomheder. Målt på omsætning er Novo Nordisk nummer 28 blandt verdens lægemiddelvirksomheder.

Novo Nordisks årlige rapportering består af *Årsskriftet*, som er en gennemgang af de økonomiske resultater i 2002 med uddybende artikler, den *Finansielle Årsrapport*, der indeholder det komplette regnskab og noter for Novo Nordisk-koncernen og dens moderselskab, Novo Nordisk A/S. *Bæredygtighedsrapporten* gør rede for virksomhedens præstation i forhold til den tredobbelte bundlinje. Rapporten findes også på internet på www.novonordisk.com/sustainability

Resumé

Bæredygtighedsrapporten 2002 redegør for, hvordan Novo Nordisk implementerer den tredobbelte bundlinje. Den forklarer, hvordan vi omsætter vores værdier i praksis. Den handler om nogle af de dilemmaer, vi står over for i det globale samfund, og den præsenterer, hvordan vi vil forberede vores forretning til fremtidens udfordringer.

Vi har udpeget tre strategiske temaer, som vores virksomhed må forholde sig til:

- Globalisering, bæredygtig udvikling og god selskabsledelse
- Lægemiddelbranchens nye rolle og øgede samfundsansvar
- Interessenternes krav om gennemsigtighed, dialog og ansvarlighed

Vi definerer vores interessenter som aktionærer, mennesker med diabetes og andre, som er afhængige af vores produkter, behandlere, medarbejdere, leverandører, lokalsamfund, NGO'er, regeringer og myndigheder og andre, som påvirker eller påvirkes af vores aktiviteter.

Vi tager aktiv del i debatten om disse emner. Novo Nordisk var repræsenteret ved større begivenheder som World Economic Forum i New York og Verdenstopmødet om Bæredygtig Udvikling i Johannesburg. Vi har deltaget i konferencer og møder i mange forskellige fora for at lære af andre og fremlægge vores synspunkter.

En virksomheds evne til at vise ansvarlighed afhænger af dens evne til at dokumentere og vise i ord og handling, hvordan intentionerne omsættes i praksis. Det kræver gensidig tillid og gennemsigtighed. En vilje til dialog om dilemmaerne er med til at skabe tillid. Her tjener Novo Nordisks værdier, fundamentet for alle vores ledelsessystemer, som styrende principper.

I et komplekst forretningsmiljø befinder vi os ofte over for dilemmaer, hvor det rigtige valg ikke altid er det mest oplagte. Andre synspunkter kan være lige så gyldige. En beslutningsproces kræver, at forskellige – og ofte modsatrettede – synspunkter forenes.

I 2002 udpegede vi følgende dilemmaer og bad nogle af vores interessenter om at kommentere dem:

- Hvordan kan vi sikre en effektiv risikostyring og samtidig fremme en innovationskultur, som indebærer, at man skal forfølge lovende muligheder?
- Hvordan kan vi forbedre adgangen til diabetesbehandling ved at sælge vores produkter til priser, der kan betales i udviklingslandene, og samtidig opretholde en rentabel forretning?
- Hvordan kan vi vise respekt for andres kulturelle opfattelse og holdninger til følsomme emner som stamcelleforskning og samtidig beholde en konkurrencemæssig position i vores søgen efter at overvinde diabetes?
- Hvordan kan vi retfærdiggøre over for vores aktionærer, at det kan betale sig at investere i immaterielle aktiver, som f.eks. miljøledelse, når det ikke samtidig kan aflæses i aktiekursen?

Den tredobbelte bundlinje

Økonomisk og finansielt rentabel med hensyn til:

- Vækst
- Investorer
- Samfundsøkonomisk vækst

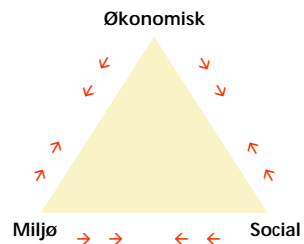
Miljømæssigt forsvarlig hvad angår:

- Miljø
- Dyrevelfærd
- Bioetik

Socialt ansvarlig over for:

- Medarbejdere
- Patienter
- Lokalsamfund og det globale samfund

At balancere den tredobbelte bundlinje betyder, at hvert af de tre elementer inddrages i vores forretningsbeslutninger. I vores rapportering redegør vi for Novo Nordisks strategi og initiativer, som vil være med til at forme vores fremtidige forretning.

Milepæle

I 2002 nåede vi følgende milepæle i forhold til den tredobbelte bundlinje:

- ◉ Den tredobbelte bundlinje i Kina: Novo Nordisks investeringer i uddannelse og kendskab til diabetes i Kina er et eksempel på, hvordan social ansvarlighed er forankret i den forretningsmæssige tilgang. Eksemplet fra Kina (se side 16–17) kan blive en model for andre udviklingslande.
- ◉ DAWN-resultater: Resultaterne fra DAWN-undersøgelsen (Diabetes Attitudes, Wishes and Needs) blev formidlet til læger og beslutningstagere på det første Oxford International Diabetes Summit i april 2002.
- ◉ Adgang til sundhed: I 2002 lagde vi med LEAD-initiativet – Leadership in Education and Access to Diabetes care – fundamentet for, hvordan vi vil finansiere projekter i udviklingslande. Vi bygger nu på vores model for bæredygtig diabetesbehandling i udviklingslande og arbejder på at bidrage til nationale infrastrukturer på sundhedsområdet via vores National Diabetes Programme (NDP). Der er udarbejdet planer for sådanne programmer i 34 lande.
- ◉ Nye tal for diabetes: Verdenssundhedsorganisationen (WHO) har offentliggjort nye tal for udbredelsen af diabetes i verden. Novo Nordisk var medvirkende i denne proces med at definere data og deltog i arbejdsgruppen.
- ◉ Forankring af social ansvarlighed: I 2002 har vi sat særligt fokus på at integrere social ansvarlighed og menneskerettigheder i kerneforretningen. Over for vores medarbejdere har vi haft fem fokusområder, formuleret i vores personalestrategi, og her er alle mål nået. En række værktøjskasser for ledere og medarbejdere er udviklet for at understøtte disse. Et fokusområde er lige muligheder. Alle forretningsområder har udarbejdet hver deres handlingsplan for at være med til at overvinde barrierer for lige muligheder og skabe en åben organisationskultur.
- ◉ Socialt ansvar i leverandørkæden: I 2002 er 90% af vores vigtigste leverandører blevet evalueret med hensyn til deres miljømæssige og sociale ansvarlighed på baggrund af et spørgeskema og en dialog med vores indkøbsansvarlige.
- ◉ Dyrevelfærd: I 2002 indførte vi en politik for intern etisk vurdering af alle dyreforsøg. Endvidere er opstaldningsforholdene blevet yderligere forbedret med bl.a. nye prototyper for kaniner i samarbejde med Dyrenes Beskyttelse.
- ◉ Miljøledelse: Med en forbedring af øko-produktiviteten på 16 procentpoint for vand og 15 procentpoint for energi er det sandsynligt, at vi kan nå – eller endda overgå – vores mål for på mellemlangt sigt at 'producere mere med mindre'. Med indførelsen af vores nye ledelsessystem opnåede vi de første syv ISO 14001-certificeringer.

Opfølgning på mål

Novo Nordisks strategi for bæredygtig udvikling hviler på en tilgangsvinkel med tre niveauer. For det første er der virksomhedens overordnede ledelsessystem, som formulerer forpligtelserne. For det andet er der involveringen af interessenter, som sætter os i stand til at være lydhøre over for andre synspunkter. Og for det tredje er der målsætnings- og opfølgningsprocedurer, som er med til at sikre konstante forbedringer og udveksling af erfaringer i organisationen.

Ledelsesmæssige og individuelle mål med henblik på at nå målsætningerne for den tredobbelte bundlinje er knyttet direkte til Novo Nordisks Balanced Scorecard. Disse mål afspejler de emner, som vi har udpeget som de væsentligste for den tredobbelte bundlinje på kort og mellemlangt sigt for Novo Nordisk som global healthcare-virksomhed.

Her er nogle af de mål, vi nåede i 2002:

- Alle koncerndirektører og direktører skal udvikle en plan med mål for, hvordan deres organisation skal forholde sig til spørgsmålet om lige muligheder i 2002.
- 90% af de vigtigste råvareleverandører og en række leverandører af service- og rådgivningsydelser skal vurderes på deres sociale og miljømæssige præstation inden udgangen af 2002.
- Undersøge, hvordan Novo Nordisk kan forbedre medarbejdernes sundhed.
- Udvikle en bæredygtig forretningsmodel i 2002 for, hvordan vi kan hjælpe mennesker med diabetes i fattige lande til at få adgang til diabetesbehandling.

- Formidle resultaterne af DAWN-undersøgelsen på workshops og konferencer i 2002 og indgå i dialog med de involverede parter for at forbedre kvaliteten af diabetesbehandlingen.
- Definere et globalt udgangspunkt for indikatorer for arbejdsmiljø i 2002.
- 80% af alle medarbejdere skal i 2002 have en dialog med en patient – dvs. møde og have lejlighed til at stille spørgsmål.
- I højere grad inddrage medarbejderne i den globale implementering af ISO 14001.
- Forbedre øko-produktivtetsindekset for energi med 4% i gennemsnit pr. år til og med 2005.
- Forbedre øko-produktivtetsindekset for vand med 5% i gennemsnit pr. år til og med 2005.
- ISO 14001-certificering af alle fabrikker i 2003.
- Bidrage til helt at ophøre med dyreforsøg til biologisk produktkontrol i 2004.
- Etablere og implementere nye Novo Nordisk-standarder for bedst mulige opstaldningsforhold for vores forsøgsdyr, der tager hensyn til dyrenes behov, i 2005.
- Udvikle og implementere tiltag og standarder for dyreforsøg hos eksterne underleverandører, herunder kontraktlaboratorier, i 2005.

Derudover følger vi planen for at nå følgende mål:

Den komplette fortegnelse over mål og status på disse kan ses i internetversionen af rapporten på www.novonordisk.com/sustainability

Eksempel: Den tredobbelte bundlinje i Kina

Vi har en forpligtelse til at dæmme op for diabetesudviklingen i den tredje verden, og derfor har vi iværksat en tredobbelt bundlinje-strategi til håndtering af diabetes i Kina, hvor type 2-diabetes er stigende – ligesom i resten af verden. Vi fokuserer på at forbedre undervisning, uddannelse og kendskabet til diabetes hos både sundhedspersonale og mennesker med diabetes. I løbet af de sidste fem år er der blevet uddannet 35.000 læger i Kina gennem Novo Nordisk-sponsorerede programmer. Derudover har virksomheden oprettet omkring 70 patientuddannelsescentre på hospitaler i 47 byer, der hvert år betjener ca. 50.000 patienter.

Novo Nordisk og vores samarbejdspartnere har desuden iværksat følgende initiativer til at øge offentlighedens kendskab til diabetes:

- ◉ Finansiering af Kinas første kinesisk-sprogede website med diabetesinformation.
- ◉ Samarbejde med medierne. I 2002 alene blev diabetes omtalt i 22 tv-programmer og ca. 40 nationale radioprogrammer (der nåede ud til 600 millioner mennesker) og i ca. 160 trykte artikler.
- ◉ Sponsorering af over 100 gratis diagnosticeringsklinikker i de sidste fem år samt 10 mobile klinikker.

“Vi mener, at vores resultater i Kina kan være en model for andre udviklingslande,” siger direktør Thor kil Kastberg Christensen, Novo Nordisk Kina.

Sygeplejerske Teng Zhixin på Insulin Diabetes Hospital i Beijing underviser her Gui Yuming i, hvordan hun skal leve med sin diabetes.

“Vi ønsker at forbedre forholdene for de mennesker i Kina, som har diabetes, og det gør man ikke ved blot at falbyde sit produkt.”

Thor kil Kastberg Christensen, direktør for Novo Nordisk Kina

Eksempel: Bedre adgang til sundhed

Som en førende virksomhed inden for diabetesbehandling mener vi, at vi kan bidrage til at hjælpe mennesker med diabetes verden over og skabe bedre adgang til sundhed. Den vision har vi omsat i handling gennem LEAD-initiativet – Leadership in Education and Access to Diabetes care. LEAD bygger på WHO's fire indsatsområder til fremme af adgangen til sundhed i udviklingslandene.

Derfor har vi lanceret et program kaldet National Diabetes Programme (NDP), der skal fremme og skabe mere værdi i arbejdet med at udvikle og gennemføre nationale diabetesprogrammer gennem Novo Nordisks globale netværk af datterselskaber.

For at opbygge en national sundhedssektor oprettede vi World Partner Programme, hvis formål er at udvikle en model for bæredygtig diabetesbehandling i udviklingslandene.

For at sikre rimelige priser besluttede vi i 2001 at tilbyde vores insulinprodukter til det offentlige sundhedsvæsen i de mindst udviklede lande til en pris, som højst udgør 20% af den gennemsnitlige pris i industrilandene.

For at tilvejebringe økonomiske tilskud etablerede Novo Nordisk i 2001 Verdensdiabetesfonden (WDF) med en donation på 500 mio. kr. over de følgende 10 år. Fondens formål er at forbedre diabetesbehandlingen i de allerfattigste lande.

Vores partnerskabsaktiviteter i udviklingslandene sker på initiativ fra og udvikles i tæt samarbejde med vores interessenter. Et eksempel herpå er et videncenter ved universitetshospitalet i Tanzania, hvor vi vil etablere en klinik til behandling af fodproblemer som følge af diabetes.

Khalfani Saidi Muhingo fra Tanzania har type 2-diabetes. Diabetes udvikler sig med epidemisk fart i udviklingslandene som følge af ændret livsstil og manglende kendskab.

I dag er der næsten 177 millioner mennesker med diabetes i verden. WHO forventer, at dette tal vil stige til over 370 millioner i 2030.

Eksempel: Alle tager ansvar for miljøet

Den første fase i implementeringen af vores nye miljøledelsessystem blev afsluttet i 2002, hvor de første syv ISO 14001-certificeringer kom i hus. I den tredje kvartal 2003 vil alle fabrikker være certificeret i henhold til denne internationale standard. Målet er optimal styring af de vigtigste miljøbelastninger fra vores aktiviteter verden over.

Med indførelsen af ISO 14001-systemet er den årlige målsætningsproces ændret til at være styret nedefra og op, hvor ikke kun ledelsen, men også et meget stort antal medarbejdere inddrages. Næsten 4.000 medarbejdere er blevet uddannet i miljøledelse i det forløbne år.

I 2003 fortsætter uddannelsesaktiviteterne, bl.a. med lancering af en intranetbaseret database og dialogforum. I 2003 vil hver fabrik have to auditorer, som hver især udfører to ugers auditering om året for at sikre, at systemet overholdes.

Medarbejderne har allerede identificeret mange områder, hvor Novo Nordisk kan forbedre sin miljøpræstation. Det ser vi som en meget positiv udvikling og også en stor udfordring, eftersom det skaber øgede forventninger om løsninger. Vi kan ikke løse alle problemer på en gang, og en prioritering er nødvendig. Men filosofien bag det nye miljøledelsessystem er, at nøglen til at gøre Novo Nordisk til en bæredygtig virksomhed ligger i hænderne på hver eneste medarbejder.

Betty Barfield er ansvarlig for pakning af insulin ved hjælp af halvautomatiske og fuldautomatiske systemer og udstyr på Novo Nordisks fabrik i Clayton, North Carolina, USA.

Systematisk miljøledelse bidrager til at forbedre vores øko-produktivitet, dvs. vores evne til at 'producere mere med mindre'. I 2002 viste vores øko-produktivtetsindeks for vand og energi forbedringer på henholdsvis 16 og 15 procentpoint.

Stakeholder Relations er en strategisk enhed i Novo Nordisk, som driver, udfordrer og overvåger Novo Nordisks strategi for den tredobbelte bundlinje og hjælper forretningen med at implementere nye aktiviteter i arbejdet mod en bæredygtig udvikling.